

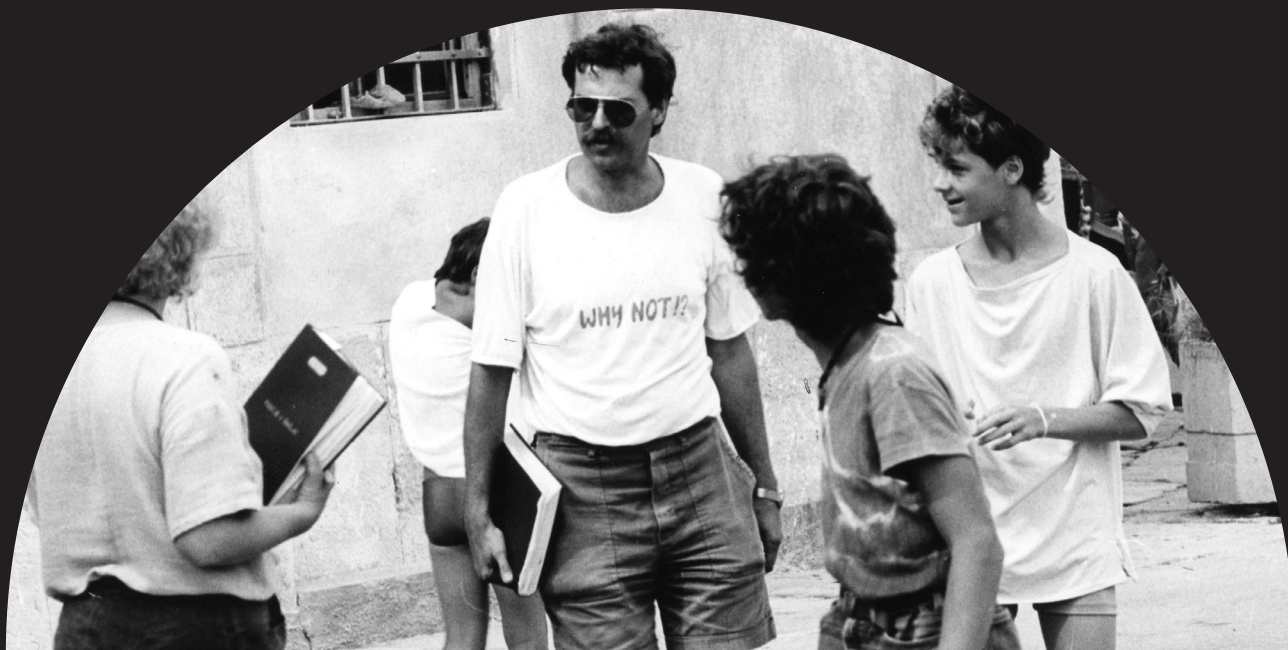

IN MEMORIAM

Urša Menart

SONČNI ZAHOD

TUGO ŠTIGLIC 1946–2022

Režiser in scenarist Tugo Štiglic je svoje filmsko življenje začel pred kamero – pri devetih letih je odigral vlogo Marka v filmu **Dolina miru** (1956), enem najpomembnejših in tudi mednarodno najuspešnejših slovenskih filmov. Režiral ga je Tugov oče France Štiglic, tako rekoč utemeljitelj slovenskega filma, ki pa sina nikoli ni pretirano usmerjal v filmski poklic. Tugo je diplomiral iz umetnostne zgodovine in sociologije, med študijem si je predstavljal, da bo opravljal delo kustosa, vendar se je sčasoma vrnil k filmu, najprej kot asistent režiser. Asistiriral je pri številnih celovečernih klasikah, najprej pri **Sedmini** (1969) Matjaža Klopčiča, nato pri očetovih **Pastircih** (1973) in **Povesti o dobrih ljudeh** (1975), kasneje pri **Idealistu** (1976) Igorja Pretnarja, **Ljubezni** (1984) Rajka Ranfla in številnih drugih; s stališča njegovega celovečernega režijskega opusa pa so zanimive predvsem asistencije pri mladinskih uspešnicah **Učna leta izumitelja Polža** (1982, Jane Kavčič), **Ko zorijo jagode** (1978, Rajko Ranfl) in pri neponovljivi **Sreči na vrvici** (1977, Jane Kavčič). Z začetkom 80. let je začel tudi režirati, sprva predvsem kratke dokumentarne filme. Za **To človeka jezi** (1984), dokumentarni portret Justa Godniča, aktivista primorske protifašistične organizacije TIGR, je leta 1984 prejel nagrado za scenarij na *Beograjskem festivalu kratkega in dokumentarnega filma*.

S svojim celovečernim prvencem **Poletje v školjki** (1986) je v slovenski mladinski film vnesel nekaj svežega – podlago za filmsko zgodbo je sicer napisal Vitan Mal, toda prisotnost plesa in glasbe je v celoti rezultat Štigličeve predelave. Njegova hči Kaja (ki jo je, podobno kot oče pred desetletji njega, zasedel v glavni vlogi) je namreč ples trenirala, to pa je bil povod za vrsto prizorov, med drugim za legendarni prizor zabave na solinah, v katerem je slovensko filmsko občinstvo lahko videlo elemente zadnjih ameriških plesnih trendov – *electro boogieja* in *breakdancea*. Štiglicu je uspel zanimiv podvig: največje odlike mladinskih klasik Janeta Kavčiča, pri katerih je asistiriral v desetletju prej – splet mladostnega idealizma, humorja, akcije in romantike ter odlično vodenje cele vrste nadarjenih mladih igralcev – je spretno združil s takrat najsodobnejšimi popkulturnimi elementi z zahoda. Če Kavčičevo **Srečo na vrvici** po estetski plati brez težav lahko umestimo v socializem, je **Poletje v školjki** nedvomno film odpiranja na zahod. Vizualno privlačni prizori, pastelne barve, sončni zahodi (direktor fotografije Rado Likon se spominja, da skoraj ni bilo sončnega vzhoda ali zahoda, ki ga tisto poletje ne bi posneli), plesni gibi naravnost iz New Yorka, najnovejša italijanska moda, zvok sintesajzerja in prvi slovenski računalnik – **Poletje v školjki** je bil za generacijo otrok iz 80. let ultimativni mladinski film in znanilec vsega lepega, kar naj bi jim prinesla odrasčanje in kapitalizem, še danes pa ostaja ena prvih in najpozitivnejših asociacij na otroštvo v

desetletju pred osamosvojitvijo. V domačih kinematografih si ga je ogledalo prek sto tisoč gledalcev, predvajan pa je bil tudi v tujini (med drugim sinhroniziran v nemščino, na Švedskem pa so iz posnetega materiala zmontirali TV-serijo), kjer je prejel nekaj mednarodnih nagrad: glavne nagrade na *Filmskem festivalu Giffoni Valle Piana-Salerno*, na festivalu v Saint Malouju in v Szegedinu. Štiglic je leto po premieri prejel tudi Župančičevo nagrado, ki jo za izjemne stvaritve na področju umetnosti in kulture podeljuje mesto Ljubljana.

Dve leti kasneje je **Poletje v školjki** dobilo tudi nadaljevanje, postavljeno v Ljubljano, ki bi ga lahko označili za prvi celovečerni plesni film pri nas. Priljubljenost glavnih likov Tomaža in Milene je bila tolikšna, da se je marsikdo že nadejal celo tretjega dela, ki bi ga, če bi bil splet okoliščin drugačen, Štiglic s sodelavci tudi posnel.

Po osamosvojitvi je Štiglic največ delal za nacionalno televizijo. Snemal je predvsem igrane filme in nadaljevanke po literarnih predlogah, med uspešnejšimi sta **Nasmeh pod pajčolanom** (1993) po noveli Milana Puglja in **Tantadruj** (1994) po noveli Cirila Kosmača, s katerim je na *Slovenskem filmskem maratonu*, predhodniku *Festivala slovenskega filma*, osvojil srebrno nagrado Metoda Badjura za režijo. S kino-filmom **Patriot** (1998) po scenariju Igorja Karlovška je pokazal, da mu je ameriška popkultura še vedno blizu. V režiji in vizualni govorici se je oprl na popularne hollywoodske trilerje iz zlate dobe žanra, 80. in 90. let, in v estetskem smislu ustvaril nekakšen slovenski unikum.

Kasneje je posnel še tri daljša dela za mladino: TV-film in nadaljevanke **Dvojne počitnice** (2001) po istoimenski predlogi Braneta Dolinarja, **Pozabljeni zaklad** (2002) po romanu Ivana Sivca in TV-film **Črni bratje** (2010) po povesti Franceta Bevka, s katerim se je znova vrnil na temo upora proti fašizmu pred 2. svetovno vojno.

Leta 2018 je za življenjsko delo prejel najvišje slovensko priznanje na področju filma, nagrado Milke in Metoda Badjura.

Filmski sodelavci se ga spominjajo kot prijetnega vodje, polnega idej ter zmožnega improvizacije; znal se je prilagoditi razmeram in izkoristiti priložnosti, ki se včasih nenadejano ponudijo v teku snemanja. Gledalcem bosta v spominu ostala njegov občutek za igralce, predvsem mlade, ter posluš za človeka in človečnost. Generacije, ki so odrasčale v 80. in 90. letih, pa zlepa ne bodo pozabile sproščenosti in optimizma njegove največje uspešnice, ki jim je postregla tudi z najbrž najlepšim sončnim zahodom v zgodovini slovenskega filma.